

CUCENÍ 12

(1)

1. Najdeťe lokálne extrémum

$$f(x) = x^{1/3}(1-x)^{2/3}, D_f = \mathbb{R} \quad x^{1/3} \text{ nie je def. na celem } \mathbb{R}$$

spojiteľná na celem \mathbb{R} .

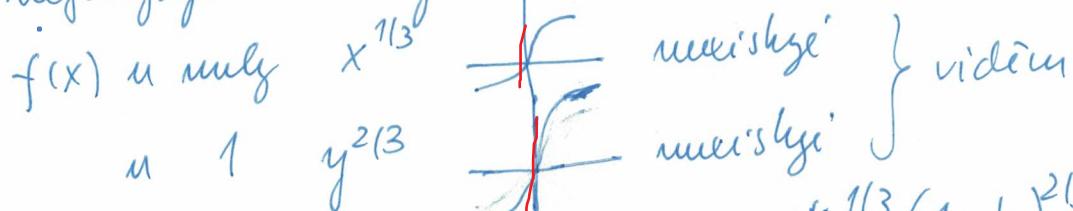
(Je i prveštep def. x^q pri $q > 0$)

$$f'(x) = \frac{1}{3}x^{-2/3}(1-x)^{2/3} - \frac{2}{3}x^{1/3}(1-x)^{-1/3} =$$

$$= \frac{1}{3} \frac{(1-x)-2x}{x^{2/3}(1-x)^{1/3}} = \frac{1}{3} \frac{1-3x}{x^{2/3}(1-x)^{1/3}}$$

Rodené { • Stacionárny bod ($\stackrel{\text{det}}{=} f'(c)=0$): $x = \frac{1}{3}$) ✓

• Bod $\not\in$ vlastná derivácia: 0 a 1. De facto ale vŕtka nie je, že nefungujú uvozovky. Sledujeme nieskôr deriváce v 0 & 1.

niekedy' niekedy' } videli

$$\begin{aligned} &\text{Prvnič. lim}_{h \rightarrow 0} \frac{x^{1/3}(1-h)^{2/3} - 0}{h} = \\ &\text{u množstv. : } \lim_{h \rightarrow 0} h^{-2/3} \underbrace{(1-h)^{2/3}}_1 = \\ &\lim_{h \rightarrow 0} \frac{1}{h^{2/3}} = +\infty. \end{aligned}$$

u 1 analogicky.

• Značenie f' na $(-\infty, 0) \cup (0, \frac{1}{3}) \cup (\frac{1}{3}, 1) \cup (1, \infty)$

$$x^{2/3} \geq 0 \quad (1-x)^{2/3} \quad + \quad + \quad + \quad -$$

$$1-3x \quad + \quad + \quad - \quad -$$

$$\begin{array}{ccccc} & & + & - & + \\ & & \swarrow & \searrow & \swarrow \\ & & \text{rostie} & \text{rostie} & \text{lok max} \\ & & & & \swarrow \\ & & & & \text{lok min} \end{array}$$

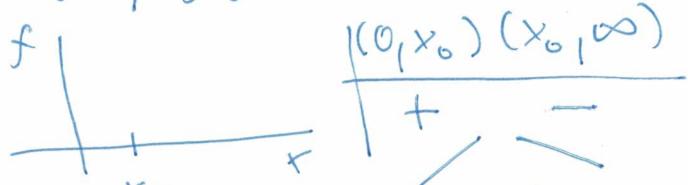
Aži { $\nearrow \searrow$ }, ani { $\nwarrow \swarrow$ } { neustanú, už bat' f je spojiteľná. Je teda

2. Dokážte nerovnost:

$$xy \leq \frac{x^p}{p} + \frac{y^q}{q} \quad \underline{i \ x, y \geq 0}, \quad 1 < p, q < \infty, \quad \frac{1}{p} + \frac{1}{q} = 1, \quad \text{Youngova nerovnost}$$

$$f(x) = xy - \frac{x^p}{p}; \quad f'(x) = y - x^{p-1}$$

$$D_f = \mathbb{R}_0^+, \text{ f je spoj.}; \quad f' \exists \text{ na } \mathbb{R}_0^+, \quad f'_0 = 0 \iff x_0 = y^{\frac{1}{p-1}}$$

$\forall x_0$ je lokální maximum; maximum je globální.

$$\begin{aligned} \text{Tj.: } f(y^{\frac{1}{p-1}}) &= y^{\frac{1}{p-1}} y - \frac{y^{\frac{p}{p-1}}}{p} = y^{\frac{1+p-1}{p-1}} - y^{\frac{p}{p-1}} = \\ &= y^{\frac{p}{p-1}} \cdot \left(\frac{p-1}{p} \right) \geq xy - \frac{x^p}{p} \quad \forall x, y \geq 0 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \frac{1}{p} + \frac{1}{q} = 1 \Rightarrow q &= \frac{p}{p-1} : \left[\frac{y^q}{q} \geq xy - \frac{x^p}{p} \right] \Leftrightarrow \\ p+q &= pq \end{aligned}$$

$$\boxed{\frac{y^q}{q} + \frac{x^p}{p} \geq xy}$$

Lépe: nejdřív 3., pak 2.

3. Dokážte $e^x > x+1$ na $\mathbb{R} \setminus \{0\}$ (v 0 rovnost triv.)

$$f(x) = e^x - x - 1 \quad D_f = \mathbb{R}, \text{ spoj. ve } \mathbb{R}$$

$$f'(x) = e^x - 1 = 0 \iff x = 0 \quad f' \begin{matrix} - \\ - \end{matrix} \quad (-\infty, 0) \quad (0, \infty)$$

lokální

f má minimum. $x=0$:

Minimum je ostré (z def.): $f' < 0$ na $(-\infty, 0)$, $f' > 0$ na $(0, \infty)$.

Minimum je globální (z def.).

$$f(0) = e^0 - 1 = 0 \quad : f(x) \geq f(0) \quad \forall x \in D_f = \mathbb{R}$$

$f(x) > 0 \quad \forall x \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$ → ostrost.

$\text{f. } e^x - x - 1 > 0 \quad \text{na } D_f \setminus \{0\}$.

$$\boxed{e^x > x+1}$$

4. Globální extrémum $f(x) = x^2 - 4x + 6$ na $[-3, 10]$.

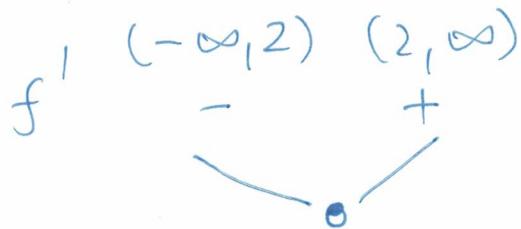
$D_f = [-3, 10]$, f spoj. na $[-3, 10]$ (v -3 zprava, v 10 zleva)

Sfac. body $f'(x) = 2x - 4 = 0 \Leftrightarrow x = 2$

bořf uespoj.: \emptyset

body $\nexists f'$ vlastní: \emptyset

krajní body: $-3, 10$.

Spojita: $\Rightarrow x = 2$ lok. minimum.

Znajoucí glob. minimum. (Zdef! Proč? formaliz -
ticky: $f(x) \geq f(2)$? $x \leq 2 \Rightarrow f(x) \geq f(2)$ klesá
 $x \geq 2 \Rightarrow f(x) \geq f(2)$ roste
vím $\exists f > 0$)

zahr. jasné.

Celkem: v 2 je glob. minimum.

Globální maximum: \exists (spoj. na uzavřeném!)
dél. a dle. - složitá věta
za zadání mezigrojí
matematiky

a) v lok. maximum, jíž v řadě \nexists

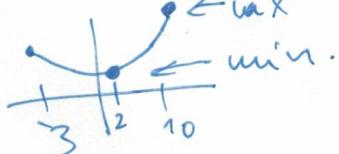
b) v krajních bodech D_f nebo : $-3, 10$

v krajních bodech spojnosti $-3, 10$

nebo v krajních bodech \exists klesání derivace : $-3, 10$

$$(-3)^2 - 12 + 6 = 27$$

$$(10)^2 - 40 + 6 = 66 \Rightarrow \text{glob. max v } x = 10, \text{ a sice } 66.$$

5. $f(x) = x e^{-\frac{x}{100}}$ glob. extr. na $(0, \infty)$.

$D_f = (0, \infty)$ ze zadání (\cup) na $(-\infty, \infty)$)

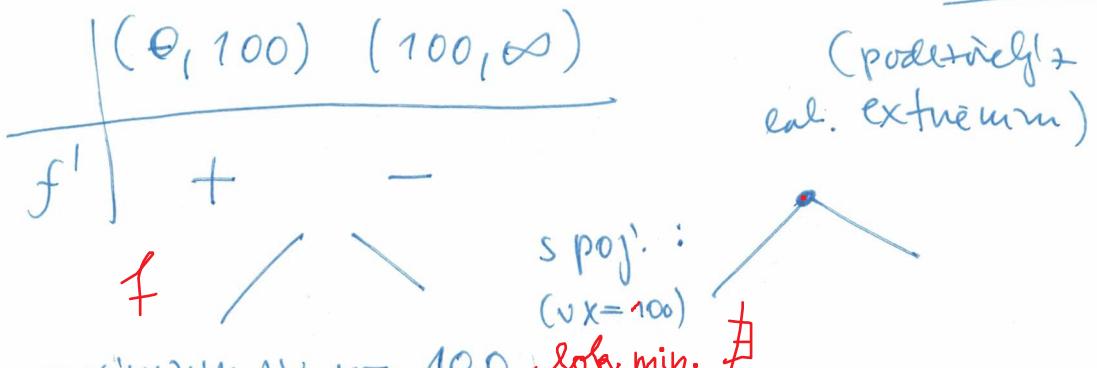
spoř. na $(0, \infty)$

$D_f' = (0, \infty)$

$$f'(x) = \underline{e^{-\frac{x}{100}}} + x \left(-\frac{1}{100}\right) e^{-\frac{x}{100}} = 0$$

(4)

$$-100 + x = -0 \Leftrightarrow x = 100 \quad \underline{\text{stac. bod.}}$$

Bodky nespoj. \emptyset

glob. max. \exists (v bode lok. max.)

Bodky nel. dev. \emptyset

$$\text{Stc.-bodky } x=100, f(x)=100e^{-1}$$

"Kvapí body": $x=0, f'(0)=0$

e' Hosp

$$\lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x}{e^{\frac{x}{100}}} \stackrel{Hosp}{=} \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{\frac{1}{100} e^{\frac{x}{100}}} = \frac{1}{+\infty} = 0$$

Niekoľko rôznych rôznych $x \Rightarrow (e^{\frac{1}{100}})^x < 1$

Celkem: glob. minimum \emptyset , maxim. $v x=100$

[Na $[0, \infty)$ je glob. minimum, $v x=0$.]

6. Lokálne a globálne extrémy $f(x) = |x^2+x-2| - |x^2-3x+2|$

na \mathbb{R} .

$D_f = \mathbb{R}$, f spojita.

$$\begin{array}{l} x^2+x-2 \\ x^2-3x+2 \end{array} \quad \begin{array}{l} (x-1)(x+2) \\ (x-1)(x-2) \end{array}$$

J.

a) $f(x) = 4x - 4 \checkmark$

	$(-\infty, -2)$	$(-2, 1)$	$(1, 2)$	$(2, \infty)$
x^2+x-2	+	-	+	+
x^2-3x+2	+	+	-	+

b) $f(x) = -2x^2 + 2x \checkmark$

c) $f(x) = 2x^2 - 2x \checkmark$

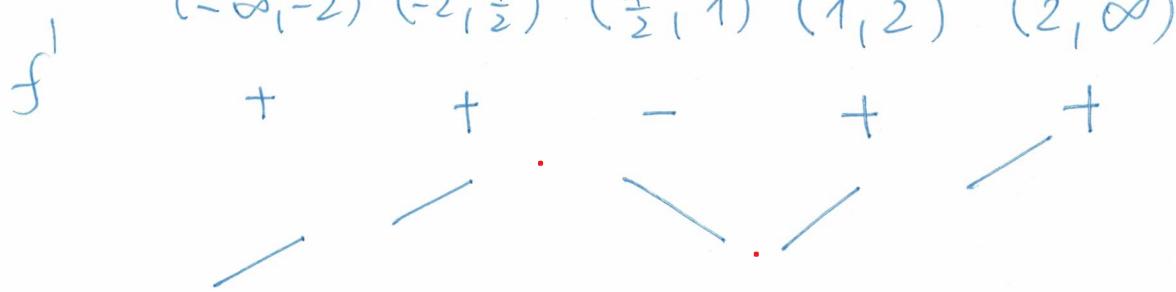
d) $f(x) = 4x - 4$

$\lim_{x \rightarrow \pm\infty} f = \pm\infty \Rightarrow$ necha' glob. extr.

Lokálne:

- a) Poderr. $\frac{-2}{-2, 1, 1}$
- b) Poderr. $\frac{-4x+2=0}{1, 2, 1} \Leftrightarrow x=\frac{1}{2}$
- c) $4x-2=0 \Leftrightarrow x=\frac{1}{2} \notin \mathbb{Z}$
- d) 2

(5)

Lok. max. v $\frac{1}{2}$, lok. min. v 1.

$Df = (-3, 3)$

Pro stejnou f , ale s omezenym Df na $Df = (-3, 3)$ urcenou na whiteboardu. Staci dpoocist hodnoty v krajnich bodech, jez pribyly, tj. $+/-3$

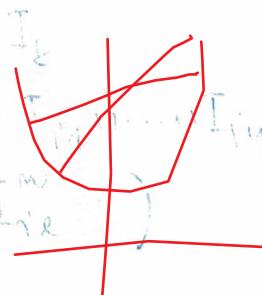
Výstřrování průběhu

1. Df , obor spoj., linií v dodech ne spoj.: a kroužkům/ kropinkám volech Df .
2. Spec. vlastn.: množst/líčnost, peridičita
3. Intervaly monotonie f'
4. Body lok. a glob. extreムní
5. Obar kódovat (H_f, R_f). Onečnost
6. Nulové body, jde-li.
7. koutk. / kouv., růfl.
8. Asymptoty
9. Náčrtek

Doplňení vlevo nízka: $f'' > 0 \Rightarrow$ výze kouv.
 $f'' < 0 \Rightarrow$ výze koutk.

$f'' \geq 0 \Rightarrow$ kouv.

$f'' \leq 0 \Rightarrow$ koutk.

Pomud \exists asymptota $Ax + B$, pak $t = \lim_{x \rightarrow \pm\infty} \frac{f(x)}{x}$

$B = \lim_{x \rightarrow -\infty} (f(x) - Ax)$. Pak bych měl zkontrolovat

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} (f(x) - Ax - B) = 0. \text{ Analog. pro } -\infty.$$

$\underline{\hspace{10cm}}$

Pr.: Vyšetřete průběh $f(x) = e^{-x^2}$

(7)

1. $D_f = \mathbb{R}$, spojita už \mathbb{R} (slož. spoj.)

$$\lim_{x \rightarrow \pm\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow \pm\infty} e^{-x^2} = e^{-\infty} = 0 \quad (\text{výškové řady})$$

↑
VOS $y = -x^2$

2. Je voda. Neučlenská. Neuč periodická.

$$3. f'(x) = -2x e^{-x^2}$$

$\begin{array}{c|c} (-\infty, 0) & (0, \infty) \\ \hline f' & + \end{array}$

f roste na $(-\infty, 0)$
 f klesá na $(0, \infty)$

$\Rightarrow \forall 0$ lok. maximum.

4. $\forall 0$ lok. max.

Lok. minimum neuč.

Glob. minimum: neuč: $f(x) \geq 0 \wedge f \rightarrow 0, x \rightarrow \pm\infty$

Glob. maximum: lok max $f(x) = 1, x=0$ roste

$\left[\text{Dle. opřed triv. def.}: x \leq 0 \quad f(x) \leq 1 \right.$

$x \geq 0 \quad f(x) \leq 1$

klesá

$\forall x \in \mathbb{R}: f(x) \leq 1$

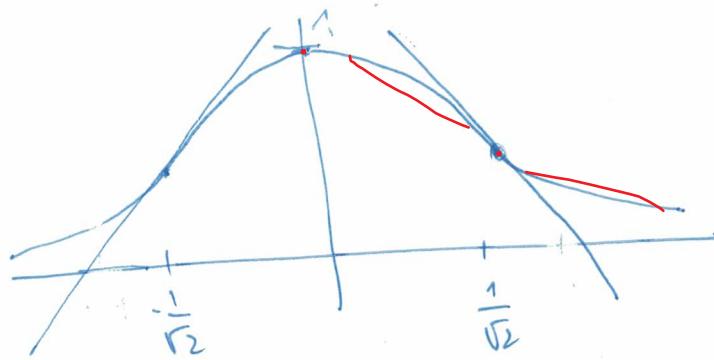
5. $H_f = (0, 1)$ (spojitá nabízíva maximu)

na int.

6. Nulové body: \emptyset

$$7. f''(x) = -2e^{-x^2} - 2 \cdot (-2x)e^{-x^2} = 2(2x^2 - 1)e^{-x^2}$$

$\begin{array}{c|c|c} (-\infty, -\frac{1}{\sqrt{2}}) & (-\frac{1}{\sqrt{2}}, \frac{1}{\sqrt{2}}) & (\frac{1}{\sqrt{2}}, \infty) \\ \hline f'' & + & - \\ f & \text{kouny} & \text{kout.} \\ \text{inf.} & \uparrow & \uparrow \end{array}$

8. Asymptoly: $x \rightarrow \infty \quad y = 0$
 $x \rightarrow -\infty \quad y = 0$

Príklad: Výslnk f(x) = sh x snadne doporučuj pro "základní porozumení".

1. $Df = \mathbb{R}$, spoj. na \mathbb{R} : $f(x) = \frac{e^x - e^{-x}}{2}$

$\lim_{x \rightarrow \pm\infty} f(x) = \pm\infty$.

2. Licka': $f(-x) = \frac{e^{-x} - e^x}{2} = -\frac{e^x - e^{-x}}{2} = -f(x)$.

Není per. (bez der.). Není sudá.

3. $f'(x) = \cosh x = 0 \Leftrightarrow \frac{e^x + e^{-x}}{2} = 0 \Leftrightarrow$

$\Leftrightarrow e^x + e^{-x} = 0 / e^x \Leftrightarrow e^{2x} = -1 \Rightarrow \emptyset$

cosh je směr klesající \Rightarrow kladná \Rightarrow

f je rostoucí

4. Není lok. min.

-/- max.

glob: v bodech lok. extrémů v krajních bodech \emptyset

Nejm.

5. $H_f = (-\infty, \infty)$ (z hmit f(x) a spoj. f)

6. Nulové body $e^{2x} - 1 = 0 \Leftrightarrow 2x = 0 \Leftrightarrow x = 0$
 $\text{sh}(0) = 0$.

7. $f''(x) = \sin x$ $f''(x) \leq 0 \Leftrightarrow x \leq 0$ $f''(x) \geq 0 \Leftrightarrow x \geq 0$

(9)

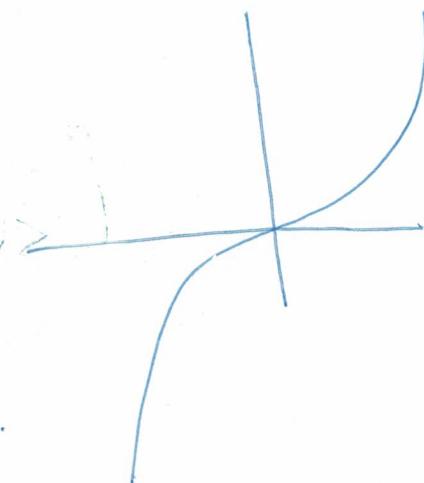
kouv. na $(0, \infty)$

koul. na $(-\infty, 0)$

✓ Dokonalý kávník

• Nezáleží - pouze každá!

Graf

8. Asymptoty uj'sm.

Pr.: Vysítrá $f(x) = \arcsin \frac{x^2-1}{x^2+1}$.

1. $D(\arcsin) = [-1, 1]$

$$-1 \leq \frac{x^2-1}{x^2+1} \leq 1 \Leftrightarrow -x^2-1 \leq x^2-1 \leq x^2+1$$

$$\text{a)} 0 \leq x^2 \checkmark \quad \text{b)} -1 \leq 1 \checkmark$$

Pak $x^2 + 1 \neq 0$ nikdy na \mathbb{R} .

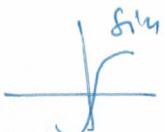
$Df = \mathbb{R}$

$$\text{Spoj. } x^2-1, x^2+1 \text{ spojí, } x^2+1 \neq 0 \Rightarrow \frac{x^2-1}{x^2+1} \text{ spoj.}$$

\arcsin spoj. Slez. spoj. a spoj. je spojite.

Obojspojibach \mathbb{R} .

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \arcsin \left(\frac{x^2-1}{x^2+1} \right) = \arcsin 1^- = \frac{\pi}{2}$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} \arcsin \left(\frac{x^2-1}{x^2+1} \right) = \arcsin 1^- = \frac{\pi}{2}$$

2.

sudá: $f(x) = f(-x)$.

Není lideá.

Není per'od.

$$\begin{aligned}
 3. f'(x) &= \frac{1}{\sqrt{1 - \left(\frac{x^2-1}{x^2+1}\right)^2}} \cdot \frac{2x(x^2+1) - (x^2-1)2x}{(x^2+1)^2} = \\
 &= \frac{\cancel{1}x^2+1}{\sqrt{(x^2+1)^2 - (x^2-1)^2}} \cdot \frac{4x}{(x^2+1)^2} = \frac{4x}{(x^2+1)\sqrt{4x^2}} = \\
 &= 2 \operatorname{sgn}(x) \frac{1}{x^2+1}, \quad x \neq 0. \quad \operatorname{sgn} x = \begin{cases} 1 & x > 0 \\ 0 & x = 0 \\ -1 & x < 0 \end{cases}.
 \end{aligned}$$

Obor platnosti výpočtu: \arcsin' může jít na interval $(-1, 1)$, přičemž $x = -1$ zprava a $x = 1$ zleva.

Vlastní jmena $(-1, 1)$. $-1 < \frac{x^2-1}{x^2+1} < 1$ ovšem z výpočtu

máme až na bod $x = 0$ (prípad a))

• Jedenáctice $f, f' \neq f''$ vlastní $x = 0$? [Toto potřebují pro věty.]

$$\begin{aligned}
 f'(0) &= \lim_{u \rightarrow 0} u \cdot u \\
 &= \lim_{u \rightarrow 0} \frac{\arcsin\left(\frac{u^2-1}{u^2+1}\right) + \frac{\pi}{2}}{u} \\
 &= \dots
 \end{aligned}$$

Na whiteboard nebylo, spočtete i' Hosp.
Derivace je určena vyšse, bude treba rozlomit 0^+ a 0^- : 0^- -2, 0^+ +2.

4. $f'(x) = 0$. Vítejte

stacion. body: \emptyset

Krajní body D_f :

Krajní body spoj. f:

$$= \frac{\pi}{2}$$

$f' > 0$ pro $x > 0$

$f' < 0$ pro $x < 0$

(Stacionární: $f'(x_0) = 0$)

$$\begin{cases} \lim_{x \rightarrow \pm\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow \pm\infty} \arcsin\left(\frac{x^2-1}{x^2+1}\right) \end{cases}$$

Lok. ext⁺remu ulev.

glob. ext⁺remu ulev.

Potu.: (a,b) , $[a,b]$, $(a,b]$, $[a,b]$

a) (a,b)

ma lok. min
ma glob. min
nema lok. max
nema glob. max

(3)

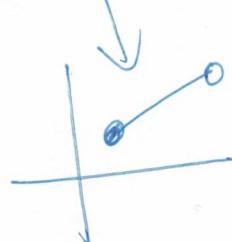
$[a,b)$

ma glob. max.
ma glob. min
nemalok. max.
nemalok. min.

analogicky

b) $(a,b] , \delta$ $[a,b)$ analogicky

nemalok. min
nemalok. max
ma glob. min
nemalok. max.

Nestrilel bych z toho.

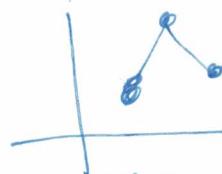
Celkem tedy: 16 případů. Na vše obratněm něž si myslíte, všechny → 32 případů (důležitá pravost).

Nezapomente, že lokální extrema musí být v bodech Df (intuitivně jasné), ale navíc takových, jež mají okoli U, které je cele v Df (zrejme, když si zopakujete definici lokálního extrema). Rikame nekdy ve vnitřních bodech.

Cela struktura je z hlediska formulace složitá - velké množství případů, ale z obrazku srozumitelná.

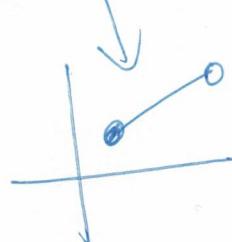

NEMÁ lok. min
ma lok. max.
ma glob. max.
nemalok. min.

nemalok. min
ma lok. max.
ma glob. max.
nemalok. min.

Tyto doplnění ne jsem pridal na zakladě poznámek prednášejícího z jeho webu. Pozadovalo se, aby lok. minima/maxima byla pouze v bodech, jež jsou středy okolí a to takových okolí, kde je fce definována

nemalok. min
nemalok. max
ma glob. min
nemalok. max.

Nestrilel bych z toho.

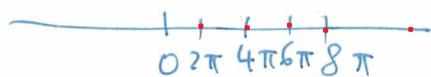

Pr. Výsledek $f(x) = \ln |\lg \frac{x}{4}|$

(12)

1. $\frac{x}{4} \neq \frac{\pi}{2} + k\pi, k \in \mathbb{Z}$

$x \neq 2\pi + 4k\pi$

$\lg \frac{x}{4} \neq 0 \quad \frac{x}{4} \neq k\pi \Leftrightarrow x \neq 4k\pi$

$D_f = \bigcup_{k \in \mathbb{Z}} (2k\pi, 2k\pi + 2\pi)$

Obor spoj. = D_f (bez spoj., 1 spoj., $\lg \cancel{x}$ spoj., $\frac{x}{4}$ spoj.)

$\lim_{x \rightarrow 4k\pi^+} \ln |\lg \frac{x}{4}| = -\infty \quad (\ln 0^+)$

$\lim_{x \rightarrow 4k\pi+2\pi^-} \ln |\lg \frac{x}{4}| = +\infty \quad (\ln +\infty)$

2. $f(-x) = \ln |\lg(\frac{-x}{4})| = \ln |-\lg(\frac{x}{4})| = \ln |\lg \frac{x}{4}| = f(x)$
sudá

4π-periodická. Proč?

$f(x+4k\pi) = \ln |\lg(x+k\pi)| = \ln |\lg x| = f(x)$

3. Stáčí vypítrávat na $(0, 2\pi) \cup (2\pi, 4\pi)$.

Na $(0, 2\pi)$: $f(x) = \ln \left(\lg \frac{x}{4} \right) \quad f'(x) = \frac{1}{\lg \frac{x}{4}} \cdot \frac{1}{\cos^2 \frac{x}{4}} \cdot \frac{1}{4} > 0$

($2\pi, 4\pi$): $f(x) = \ln \left(-\lg \frac{x}{4} \right) \quad f'(x) = -\frac{1}{\lg \frac{x}{4}} (-1) \frac{1}{\cos^2 \frac{x}{4}} \frac{1}{4} < 0$

Na $(4k\pi, 4k\pi+2\pi)$ roste.

$(4k\pi+2\pi, 4k\pi+4\pi)$ klesá.

4. Extrémum ujmou: stáč. body \emptyset
Loc: posle klesá, ale $4k\pi+2\pi \notin D_f$

Slobo: limity v krajních bodech $\pm \infty \Rightarrow$ ujmou glob. extr.

(13)

5. Zlmit v ① a spojiteosti $H_f = \mathbb{R}$

Neut omezená.

$$6. \text{ Nul: } \lg \frac{x}{4} = \pm 1 \quad (2k+1)\pi \quad \left[\lg \left(\frac{k\pi}{2} + \frac{\pi}{4} \right) = \pm 1 \right]$$

$$7. f'' = \left(\frac{1}{\sin \frac{x}{4} \cdot \cos^2 \frac{x}{4}} \cdot \frac{1}{4} \right)' = \left(\frac{1}{2 \sin \frac{x}{4} \cos \frac{x}{4}} \cdot \frac{1}{2} \right)' =$$

$$= \left(\frac{1}{2 \sin^2 \frac{x}{2}} \right)' = -\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\sin^2 \frac{x}{2}} \cdot \frac{1}{2} \cos \frac{x}{2} = \frac{-\cos \frac{x}{2}}{4 \sin^2 \frac{x}{2}}$$

kouv. $V_1 > 0 \Leftrightarrow \cos \frac{x}{2} < 0$

$$\begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \Leftrightarrow x \in \left((4k+1)\pi, (4k+2)\pi \right) \cup \left((4k+2)\pi, (4k+3)\pi \right)$$

kouk. $K_1 < 0 \Leftrightarrow \cos \frac{x}{2} > 0 \Leftrightarrow x \in \left((4k)\pi, (4k+1)\pi \right) \cup \left((4k+3)\pi, (4k+4)\pi \right)$ inflexum $x = (2k+1)\pi$.

$$\begin{array}{ccccccc} + & - & + & + & + & + & + \\ 4k\pi & 5k\pi & 6k\pi & & & & \end{array}$$

$$8. \text{ Asympt.: if exchsg! } A = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\ln |\lg \frac{x}{4}|}{x} \quad \begin{array}{c} \not| \\ \not| \end{array} \quad x = 2k\pi^+ \quad \infty$$

Heine

$$\lim_{x \rightarrow 2k\pi^+} \lg \frac{k\pi}{2} = 0 \vee \infty$$

$$\ln 0^+ = -\infty$$

$$\ln \infty = \infty \quad \Rightarrow \quad \not|$$

9.

